

PĒTERIS ONCKULS

(1919–1999)

Dzimis 1919. gada 4. jūlijā Vārkavas pagasta Mačānos, 5 km no Vanagiem, skaistā Dubnas upes krastā. 30. jūlijā Vanagu draudzes pirmais prāvests Antons Šlahota viņu nokristīja, dodot vārdu Pēteris. Pēc četriem gadiem – 1923. gada 4. jūlijā – nomira tēvs. Pēterim bija vēl trīs brāļi un trīs māsas.

Pirmo izglītību ieguva Mazkursiešu skolā. 1936. gadā viņš pabeidza Vanagu 6-klasīgo pamatskolu un iestājās Līvānu komercskolā. Pēc skolas beigšanas bija skolotājs Vanagu pamatskolā, kur mācīja fiziku, ķīmiju un matemātiku.

Laimīgā kārtā P. Onckuls izglābās no izsūtījuma 1941. gadā. 1943. gadā viņu iesauca leģionā, taču Dievs palīdzēja izvairīties no dienesta. Pēc Garīgā semināra darbības atjaunošanas viņš, sajūti aicinājumu, iestājās tajā, seminārs tolaik darbojās Aglonā. Taču studijas nebija ilgi, jo 1944. gada vasarā tuvojās padomju armija. Klīda runas, ka vācieši atkāpjoties uzspridzinās Aglonas baznīcu. Prāvests Francis Lazdāns un vēlākais bīskaps Valerijans Zondaks ieradās Vanagos pie klēriķa P. Onckuļa, līdzvedot Aglonas Dievmātes brīnumgleznu. Svētbildi bija iecerēts nogādāt Kurmenē, taču turp vairs nebija iespējams nokļūt. Uz dažām dienām svētgleznu nolēma novietot Vanagu baznīcā aiz altāra, kur nākamajā svētdienā draudze svinēja svētās Annas atlaidas. Pēc tam

svētbildi noslēpa kādā šķūnī, bet līdz 15. augustam tā atgriezās Aglonā.

Grūti P. Onckulim veicās ar studijām. Uz metropolita Antonija Springoviča personīgu atbildību viņu uzņēma atjaunotajā Rīgas Garīgajā seminārā un 1948. gadā ordinēja par diakonu. Taču 1949. gada 12. maijā arestēja, kam sekoja daudzveidīgas mocības un spriedums – 10 gadi stingra režīma nometnē. Ciešanu ceļa maršruts bija: Rīga–Maskava–Kuibiševa–Čeļabinska–Omska–Pavlodara–Ekibastuza. (Priestera atmiņas par šo «ceļojumu» publicētas «Katōļu Dzeivē» 1994. gada 7. numurā.)

Tikai 1956. gada 27. jūnijā svētā Jāzepa baznīcā Rīgā bīskaps Pēteris Strods viņu ordinēja par priesteri. Pēterim Onckulim bija palaimējies no tālās Sibīrijas uz vairākām dienām atbraukt pie savas slimās mātes. Drīz vien bija jādodas atpakaļ, un jaunordinētais priesteris sniedza garīgos pakalpojumus izsūtītajiem cilvēkiem.

1958. gada 21. maijā, pēc atgriešanās dzimtenē, tika iecelts par prāvestu Kalupē, tad Dukstīgalā un atkal Kalupē. 1974. gada 19. jūlijā kļūst dekāns Aglonā. Toreizējais bīskaps, vēlākais kardināls Julijans Vaivods, dodot svētību jaunajam darba posmam, sacīja: «Pilnīgi apzinos un saku, ka man nebija cita kandidāta uz Aglonu. Ceru, ka tu noturēsi Aglonu tajā līmenī, kādā tai jābūt!»

Tajā laikā ateisti, cik spēja, centās Aglonas popularitāti mazināt. Ierobežoja dievkalpojumus, uzlika nesamērīgi lielus nodokļus, neļāva garīdzniekiem ierasties uz dievkalpojumiem utt. Aglonā P. Onckuls nokalpoja 17 gadus. Daudz bija paveikts. Austrumu robeža bija vaļā: nāca daudz svētceļotāju no Baltkrievijas, Ukrainas, Lietuvas. 1990. gadā, apmeklējot Romu un tiekoties ar pāvestu Jāni Pāvilu II, tika rosināts jautājums par Svētā tēva vizīti Latvijā.

1991. gada oktobrī metropolīts Jānis Pujats dekānu P. Onckuli norīkoja par prāvestu Rudzātos un Vanagos. Šeit viņš sagaidīja sava mūža 75. gadskārtu, kad apsveicēju pulkā bija daudzas ievērojamas garīgās un laicīgās personas.

Pēteris Onckuls 1994. gadā uzrakstīja plašu sava mūža gājumu, kur starp citu saka: «Atskatoties uz savām garā mūža dienām, esmu pateicīgs Dievam un Jaunavai Marijai. Manas mūža dienas bija ciešanu un pārbaudījumu pilnas, taču netrūka arī Dieva svētības. Gribētos atcerēties visus, kuri nepārnāca no kara un izsūtījuma. Viņi salika uz Dieva altāra sevi, ciezdami badu, aukstumu, izmisumu un ilgodamies redzēt Latviju, tēva mājas,

savējos un draugus. Paldies visiem, kuri par mani lūgušies! Ceru, ka lūgšanās paliekam vienoti. Lai mums visiem palīdz Dievs un Aglonas Dievmātes svētība!»

Sava mūža 80. gadskārtu dekāns P. Onckuls sagaidīja slimības gultā. Neārstējamā kaite bija atņēmusi visus fiziskos spēkus. 1999. gada 30. augustā pienāca ilgi gaidītais Dieva aicinājums doties uz mūžības mājokļiem. Sēru dievkalpojums notika 2. septembrī Vanagu baznīcā, piedaloties diviem bīskapiem. Dievnamā svētrunu teica Rēzeknes-Aglonas diecēzes bīskaps J. Bulis, kapsētā atvadījās Jelgavas bīskaps A. Justs, monsinjors Antons Smelters un prelāts Jāzevs Lapkovskis.

Dekāns Pēteris Onckuls apbedīts Vanagu kapsētā līdzās savai mātei. Šķirstu uz kapsētu nesa priesteri, kuriem aizgājējs bija palīdzējis kļūt par garīdzniekiem. Pavadītāju vidū bija arī valdības pārstāvji.